

Rozjímání o Řeholi sv. Benedikta - Prolog

„Naslouchej, synu, naučení mistrovu a nakloň ucho svého srdce, ochotně přijmi napomenutí dobrotivého otce a skutkem je vyplň, abys námahou poslušnosti se vrátil k tomu, od něhož ses vzdálil zahálkou neposlušnosti“. (ŘB - Prolog)

Těmito slovy začíná sv. otec Benedikt svoji Řeholi a z toho poznáváme, že k jejímu zachování si žádá to nejpodstatnější - naše srdce. Nestačí, abychom se jí řídili jen podle litery a vnější mechanickou návykovou přesností. Bůh, který nás povolává k dokonalému životu pomocí ŘB, chce, aby jsme se chovali na základě slov Ježíšových k Samaritance (Jan 4,22): „Hle přichází hodina a už je tady, kdy se praví ctitelé budou klanět Otci v duchu a pravdě“. Právě ti jsou ti praví, které Otec hledá - „Bůh je duch, a ti, kdo se mu klaní, mají to činit v duchu a pravdě“.

Kdybychom zůstali pouze u návykových cvičení, rituálů, byli bychom daleko vzdáleni toho, abychom mu prokazovali onu službu, která je hodná jeho Velebnosti. Kristus nás tedy poučuje ústy našeho sv. otce Benedikta, že srdce je to, čeho si žádá. Kdybychom mu dali cokoli jiného, nemůžeme mu dát nic, v čem by měl větší zálibu. Srdcem poznáváme Boží hlas, jsou to slova Ducha sv.: „Můj synu, dej mi své srdce“ (Přísl 23,26).

Bůh si žádá mé srdce jako oběť. On ví jak se od něj odvrátilo lnutím k tvorům, věcem, majetku atd. Ale je tedy možné, aby toto nevěrné srdce přijal? Ano, On po našem srdci vášnivě touží, poněvadž je nekonečně dobrý a milosrdný a chce abychom se mu odevzdali bez výhrad. K tomu nám má právě pomoci jeho velké dílo Ducha sv. - ŘB. Abychom mu tedy mohli opravdu patřit nestačí zachovávat ŘB jen v některých vnějších částech, nýbrž musíme vědět, že sv. Benedikt je skrze ŘB tlumočnickem Boží vůle a že ji sepsal z podnětu a vedení Ducha sv.. Posuďme tedy jakou úctou, jakou láskou a věností jsme povinni těmto zákonům. Nemůžeme usuzovat o jejich důležitosti podle ducha tohoto světa, který nechce být Božím přítelem a který Boží vůli nikdy nepozná. Rozjímejme spíše tuto Řeholi s ochotnou myslí a přijímejme ji s pokorou, vždyť přichází z ruky Boží. Sv. Benedikt nás upozorňuje: Bůh nás volá ke svatosti. Asi nás někdy zamrazí v zádech, snad podléháme malomyslnosti, když Bůh chce, abych byl svatý! Sami jsme příliš slabí, ale On nám přichází vstříc s pomocí. Uděluje nám milost a naplňuje nás poznáním, naší duši nabízí dar moudrosti a vědění. Proto jsme vstoupili do cisterciáckého řádu, abychom všechno to, co nás může na cestě ke svatosti zdržovat odložili. Být mnichem, mniškou, znamená skutečně poznávat Krista žijícího v nás, poznat Otce v Synu skrze Ducha sv.. Poznávat, že všechny tři božské osoby přebývají v nás. To platí o všech křesťanech, pro řeholníky zvlášť. V Prologu ŘB tedy sv. Benedikt vybízí, abychom se navrátili do náruče Nejsv. Trojice. Proto musí posluchač s největší otevřeností svého srdce naslouchat. Toto „naslouchej, synu - obsculata o fili“ prohlubuje a vysvětluje slovy: „Inclina aurem cordis tui - nakloň ucho svého srdce“. Sv. Benedikt tím naznačuje, že naslouchat pouze vnějším uchem nestačí. Uchem svého srdce znamená, že je nezbytné skutečné naslouchání srdcem. Láskou má být slovo ŘB přijato. Jestliže sv. otec Benedikt hned na začátku oslovuje posluchače „synu“, chce mu tím dát najevo otcovskou péči, zatímco dále celou Řeholi píše věcným až suchým tónem a téměř nikdy neobrací svůj pohled od celku řeholního společenství, v tomto případě se však obrací ke každé osobě zvlášť jednotlivě. To propůjčuje slově o naklonění ucha srdce mimořádný význam. A dále připojuje: „Přijmi ochotně napomenutí dobrotivého otce a skutkem je vyplň“. Poučuje nás těmito slovy, že zachovávat Řeholi s jistou chladností, neochotným srdcem (znovu jsme u srdce) je stejně špatné jako samo přestoupení. Opovrhuje tímto vlažností, která usmrcuje duše, otravuje nejlepší skutky a způsobuje, že všechno, co je dobré, stává se špatným a mění svou přirozenost. Sv. Benedikt žádá, aby řeholník (řeholnice) přijímali ŘB s radostí a potěšením, a

horlivostí bez které se nemůže líbit Bohu, který odvrhne dary a oběti, které jsou mu s nechutí podávány, jako nečisté. Vždyť „radostného dárce miluje Bůh“ (Ž 36,4). „Raduj se v Hospodinu a On ti dá, po čem tvé srdce touží“.

Dále pokračuje: „Abys námahou poslušnosti se vrátil k tomu, od něhož ses vzdálil zahálkou neposlušnosti“. Všichni ti, kdo Boha opouštějí opouštějí ho proto, že pohodlnost, vlažnost, lenivost jim zabraňuje, aby odporovali pokušení, jimiž jsou napadáni. Ať tato pokušení přicházejí z různých příčin: Z našeptávání zlého ducha, nebo z obyčejné lidské žádostivosti, z vlastní zloby či slabosti, podléhají osoby, které se zasvětili Bohu, proto, že se raději poddávají svému já a zůstávají takřka pochováni ve své lenosti, než aby se, jak praví apoštol Pavel, „oblékli v plnou zbroj Boží, aby mohli čelit ďábovým nástrahám“ (Ef 6,11). K Bohu se můžeme vrátit jen po opačné cestě, po níž jsme se od něj vzdálili. Tato cesta je cesta poslušnosti. K tomu nás sv. Benedikt tak důrazně hned na začátku vybízí - to je směr, který má mít řeholník(ce) před očima, námahou poslušnosti a poddanství vrátit se na Boží cestu od níž se nešťastně vzdálil. Předkládá nám tedy pomoc, poněvadž je přesvědčen, že hříšník si může otevřít lůno božského milosrdenství pouze kajícím způsobem života. ŘB vybízí k podrobení, které je dokonalá - (podrobení rozumu, smyslů, vůle) - úplná závislost na Bohu. A neznali bychom povahu lidského srdce, kdybychom tvrdili, že není od přirozenosti náchylné k sobectví, že se nechce podrobit a být závislé. Z toho důvodu říká sv. Benedikt, že je lehčí vzdát se materiálního bohatství než vlastní vůle. Jeden starý mnich ležel na smrtelném loži, kolem něj se shromáždili mladí spolubratři, jeden mu položil otázku: „Otče, čeho jste se nejvíce ve svém životě bál? Nejvíce jsem se bál konat svou vlastní vůli a ne Boží“, odpovídá starý řeholník. Jedním slovem: ŘB vyžaduje podrobení, které je tak dokonalé a takového rozsahu, aniž bychom pocítili obtíž, která se každým okamžikem vrací a obnovuje. Musíme si uvědomit, že všichni svatí nahlíželi na řeholní život skrze velikost umrtvování a zapírání jako na pravé mučednictví, jako na obraz a věrné napodobení života Ježíše Krista. Ano, kříž byl vždycky údělem řeholního stavu - ukřižovat svoji vlastní vůli. Proto nemá, jak naznačuje sv. Benedikt, řeholní duše nalézat zde na zemi jinde spokojenost, než pouze ve svědectví svého svědomí a uprostřed svého stavu, nebo ještě více v úžasné dobrotě Boží, která od nás nikdy neodvrací svůj zrak, nalézá v osobách jemu zasvěcených zalíbení, potěšení a zahrnuje je útechou. My všichni - řeholníci - máme přece jednu velikou touhu, abychom Mu sloužili a líbili se Mu. ŘB nám tedy dává návod jak se vracet k Bohu: Totiž zachováváním všech tak potřebných a svatých pokynů v ní obsažených, vždyť to je zároveň realizace evangelních rad.

Otázky, které bychom si měli často položit tedy zní: Nejsem v řeholním stavu uschlým stromem, který nenese ovoce? Jak daleko jsem se vzdálil od pokání potřebného a tolik zdůrazňovaného v ŘB? Kdy začnu přinášet dobré ovoce pokání?

V následujících slovech Prologu nám opět ukazuje sv. Benedikt cestu jak získat sílu věrně následovat Boha: „Především, cokoli dobrého počínáte, vytrvalou modlitbou ho pros, aby On sám to dokončil“.

Tímto nám připomíná, že se máme mít na pozoru, abychom neupadli do dvou chyb, které jsou příliš obvyklé u Bohu zasvěcených osob, totiž na přílišné spoléhání se na vlastní sílu, téměř skoro „sebevykoupení“ a na nedbalost (protipól).

První chyba - falešné sebevědomí napravuje sv. Benedikt tím, že nás napomíná, abychom měli k sobě samým nedůvěru a abychom se nespolehali na naši vlastní ctnost, vybízí, abychom se obraceli k Bohu. Jeho ochrana je pro nás naprosto nutná a od něho si máme prosebnou modlitbou vyprošovat milosti tak potřebné k jeho následování, pamětliví slov sv. Pavla v 1Kor 3,7 : „A tak nic neznamená ten, kdo sází, ani kdo zalévá, nýbrž Bůh, který dává vzrůst“. Proto si buďme jisti, že naše pokání by bylo marné, samota a mlčení bez účinku, že naše námahy nepřinesou žádné výsledky, ba celý náš život, byť by byl jakkoliv přísný nedosáhne žádné odměny, jestliže Bůh na nás neshlédne a nepropůjčí nám sílu, kterou

sami ze sebe nemůžeme mít. „Vždyť každý dokonalý dar je shůry a sestupuje od Otce světél“ (Jak 1,17).

K vyvarování se druhé chyby - totiž nedbalosti, napomíná sv. Benedikt, abychom si vroucí modlitbou vyprošovali vytrvalost. Poučuje nás jaké vlastnosti musí mít naše modlitba, aby byla Bohu příjemná a jím vyslyšena. Jestliže jsme zmítáni vnitřním zmatkem, jestliže se nás chce zlý duch zmocnit, jeho nápor je živý a prudký, musí být volání, které k nebi vysíláme mocné. Jak potvrzuje evangelista Matouš (Mt 15,22) - o kananejské ženě, která s křikem a bolestí volala: „Smiluj se nade mnou, Pane, Synu Davidův, má dcera je krutě trápena zlým duchem“! Touha po uzdravení jejího dítěte způsobila, že se s vroucností a vytrvalostí modlila a nedala se odvrátit ani podle zdání odmítavou odpovědí Syna Božího. (Následuje přečtení Mt 15,22-28). Podobně křičel slepec u Jericha tím mocněji, čím více se ho snažili umlčet: „Ježíši, Synu Davidův, smiluj se nade mnou“ (Lk 18,38)! Pociťoval svoji bídu a slepotu co nejcitelněji, poněvadž Synu Božímu řekl jen tato slova: „Pane, ať zase vidím“! Nežádal si žádného bohatství, nýbrž jen aby byl od slepoty osvobozen.

Co se týká Řehole, jedna z největších chyb, kterou můžou udělat je ta, že své chyby nepoznávají nebo nechtějí poznat a tím si také u Pána nežadají upřímně, aby jich byli zbaveni (žádná sv. zpověď - kolektivní nebo vůbec žádná - krize církve).

Je třeba se modlit ne pouze ústy, ale především srdcem. „Prosíte sice, ale nedostáváte, protože neprosíte dobře, jde vám o vaše vášně“ (Jak 4,3). Poznejme tedy, že naše nestálost v dobrých předsevzetích, naše malé pokroky pocházejí z pyšného spoléhání na své vlastní síly, z liknavosti a vlažnosti v modlitbě. Volejme často s žalmistou: „Hospodine, veď mě ve své spravedlnosti, svou cestu učiň přede mnou přímou“ (Ž 5,7). Sv. Benedikt nás upozorňuje na naši nemožnost a naši krajní slabost. Právě rozjímání o naší nedostatečnosti, ubohosti nás přivede k sobě. Říká: „A kde naše přirozenost nestačí, prosme Pána, aby nám ráčil poskytnout pomoc své milosti“ (ŘB). Tento veliký světec věděl, že není jistější cesty k dosažení pomoci a moci milosti Boží, než pokorná modlitba dle slov Ducha sv.: „Bůh se staví proti jistým, ale pokorným však dává milost“. Již prorok Jeremiáš poznal, osvícen božským světlem, tuto pravdu: „že člověk není pánem svého konání, že není v jeho moci, aby sám krácel a svoje cesty správně konal“ (Jer 10,23). Otec západního mnišství nám staví před oči naši slabost, zároveň nás však utěšuje a ukazuje nám na koho se máme obrátit, abychom získali moc a sílu chceme-li podniknout a také šťastně dokonat, co naše vlastní síly přesahuje. Učí nás, že Ježíš Kristus je ten, v němž nalézáme, co sami z vlastní moci nemáme a že jak říká sv. Pavel: „Všechno můžeme v tom, který nás posiluje“ (Flp 4,13). Jestliže nás ďábel děsí tím, že nás zstrašuje, že se nám snaží namluvit, že řeholní stav je nad naše síly a všechny povinnosti z toho vyplývající jako nesnesitelné jho, řekněme mu neohroženě: „Hospodin je mé světlo a má spása, koho bych se bál“ (Ž 26,1)? Bude-li nás tento nepřítel dále ohrožovat pokušením malomyslnosti, rezignace, apatie, zoufalství, musíme mu říci směle: „I kdyby mě obklopilo celé vojsko nepřítel, nebude se bát mé srdce“ (Ž 26,3). Čeho bychom se tedy báli? Bojujeme na náklad Ježíše Krista, s pomocí Panny Marie a světců, bojujeme jejich zbraněmi a ať už bojujeme proti ďáblu, proti světu nebo proti sobě samým, nemusíme dělat nic jiného, než si připomenout ochranu, kterou ve svém Evangeliu a Písmu sv. slíbil. Vždyť všechna jeho zaslíbení jsou tak útěšná a dávají nám nové síly a odvahy.

Můj Pane a Bože, děkuji Ti z celé své duše a budu Tvé jméno velebit, neboť Tvoje milosrdenství se mnou je preveliké. Vysvobodil jsi mou duši z propastí pekelných. Ty mě nepřenecháváš sobě samému, když se mi zdá Řehole a její povinnosti nesnesitelným jhem, sesíláš svého Ducha sv. a ten posiluje moji slabost. Velebím Tě za to můj Otče. AMEN.